

Vergaderjaar 2007–2008

30 166 (R1795)**Wijziging van de Rijkswet op het
Nederlandschap tot beperking van
meervoudige nationaliteit en tot invoering van
het verlies van het Nederlandschap wegens
het toebrengen van ernstige schade aan de
essentiële belangen van het Koninkrijk of van
een of meer van zijn landen****Nr. 30****VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG**

Vastgesteld 22 februari 2008

De vaste commissie voor Justitie¹ heeft op 31 januari 2008 overleg gevoerd met minister Hirsch Ballin van Justitie over:

- **meervoudige nationaliteit en andere nationaliteitsrechtelijke kwesties (30 166, nr. 25).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

De heer **Kamp** (VVD) constateert dat een nationaliteit een belangrijk element is in de ordening van de wereld en de wereldbevolking. Een nationaliteit geeft aan van welke samenleving een individu deel uitmaakt en welke rechten en plichten dat meebrengt.

Burgers die emigreren, moeten de nationaliteit van het nieuwe land kunnen verkrijgen en zij moeten ook hun oorspronkelijke nationaliteit kunnen opgeven. Zeventien landen in de wereld staan dat niet toe. Wil de minister zich in internationaal verband inzetten voor een verdrag waarin deze mogelijkheid wordt vastgelegd? De Nederlandse inbreng moet zijn dat landen ruimere mogelijkheden krijgen om de dubbele nationaliteit te beperken. Het streven moet gericht zijn op slechts één nationaliteit voor iedere burger.

Nederland moet zelf ook een duidelijke lijn vaststellen. Mensen van verschillende nationaliteiten die samen een kind krijgen, moeten een keuze maken voor de nationaliteit van het kind. Blijft die keuze uit en zou als gevolg daarvan het kind stateloos worden, dan moet het kind automatisch de Nederlandse nationaliteit krijgen.

De hoofdregel moet zijn dat bij naturalisatie afstand wordt gedaan van de oude nationaliteit. Alleen als iemand de oorspronkelijke nationaliteit niet kan opgeven, moet hij of zij toch de Nederlandse nationaliteit kunnen krijgen. In die gevallen, die slechts bij uitzondering mogen voorkomen, moet degene die de Nederlandse nationaliteit krijgt, wel laten vastleggen dat hij afstand wenst te doen van de oorspronkelijke nationaliteit en dat hij uitsluitend gebruikmaakt van het Nederlandse paspoort.

Voor de mensen met meer nationaliteiten zal er een overgangsregeling moeten komen.

De hoofdregel van het opgeven van de oorspronkelijke nationaliteit bij het verkrijgen van de Nederlandse nationaliteit, moet ook consequent worden

¹ Samenstelling:

Leden: Van de Camp (CDA), De Wit (SP), Van der Staaij (SGP), Kamp (VVD), Arib (PvdA), ondervoorzitter, De Pater-van der Meer (CDA), voorzitter, Çörüz (CDA), Joldersma (CDA), Gerkens (SP), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Van Velzen (SP), Azough (GroenLinks), Griffith (VVD), Teeven (VVD), Verdonk (Verdonk), Kalma (PvdA), De Roon (PVV), Pechtold (D66), Heerts (PvdA), Thieme (PvdD), Kuiken (PvdA), Leijten (SP), Bouwmeester (PvdA), Van Toorenburg (CDA) en Anker (ChristenUnie).
Plv. leden: Sterk (CDA), Langkamp (SP), Van der Vlies (SGP), Weekers (VVD), Smeets (PvdA), Schinkelshoek (CDA), Jager (CDA), Jonker (CDA), Roemer (SP), Jan de Vries (CDA), Abel (SP), Halsema (GroenLinks), Dezentje Hamming (VVD), Van Miltenburg (VVD), Zijlstra (VVD), Dijsselbloem (PvdA), Fritsma (PVV), Koşer Kaya (D66), Gill'ard (PvdA), Ouwehand (PvdD), Spekman (PvdA), Bouchibti (PvdA), Van Haersma Buma (CDA) en Slob (ChristenUnie).

toegepast voor Nederlanders die emigreren en de nationaliteit van het nieuwe land willen verkrijgen.

Ten slotte constateert de heer Kamp dat de wettelijke regels moeten worden aangepast om het gewenste doel te bereiken.

De heer **Fritsma** (PVV) stelt vast dat met het huidige voorstel te veel mensen, meer dan een miljoen, in het bezit mogen blijven van een dubbele nationaliteit. Grote groepen mensen kunnen zich Nederlander noemen zonder Nederlands te spreken, zonder zich aan te passen aan de Nederlandse samenleving of de Nederlandse waarden of normen te delen.

Bij een meervoudige nationaliteit kunnen de verschillende stelsels van rechten en plichten met elkaar conflicteren. Het moet onmogelijk worden dat mensen naast de Nederlandse nog een andere nationaliteit houden. Er moeten geen uitzonderingen zijn, ook als het onmogelijk is om afstand te doen van de andere nationaliteit.

Vindt de minister dat de enkelvoudige nationaliteit de norm moet zijn? Zo ja, waarom mogen huwelijkspartners van Nederlanders dan een dubbele nationaliteit behouden?

Iedereen die een politiek ambt bekleedt of een bepaalde overheidsfunctie vervult, dient uitsluitend over de Nederlandse nationaliteit te beschikken. De heer Fritsma verwijst naar de Turkse dienstplicht die geldt voor een Turkse Nederlander. Mensen die in vreemde krijgsdienst treden, hetzij vrijwillig hetzij door dienstplicht, moeten de Nederlandse nationaliteit verliezen.

De immigratie heeft ook problemen op het gebied van de veiligheid meegebracht. Allochtone criminelen met alleen een verblijfsvergunning moeten na één misdrijf het land uit worden gezet. Ook allochtonen met een meervoudige nationaliteit moeten na denaturalisatie kunnen worden uitgezet. De grens moet liggen bij het plegen van een zwaar geweldsdelict of twee lichte geweldsdelicten. Nu kunnen alleen terroristen gednaturaliseerd worden. Wil de minister zich sterk maken voor een zodanige wijziging van de wetten en verdragen dat de groep denaturaliseerbaren wordt uitgebreid?

Voor landen waar automatisch verlies van nationaliteit geldt bij het verwerven van een buitenlandse nationaliteit is geen afstandsverklaring vereist. Op grond van de Wet bescherming persoonsgegevens mag de Nederlandse overheid de betrokken buitenlandse overheid niet informeren dat hun onderdaan Nederlander is geworden. Betrokkene zelf zal dit vaak niet doen, zodat hij een meervoudige nationaliteit kan houden. Hoe wil de minister dit en mogelijke andere handhavingsproblemen oplossen?

De heer **Van der Staaij** (SGP) constateert dat de meervoudige nationaliteit zo veel mogelijk beperkt moet worden, omdat staatsburgerschap een unieke verbondenheid met een bepaalde staat oplevert, met alle rechten en plichten van dien. Uitgangspunt van de Rijkswet op het Nederlanderschap is ook dat bij het verwerven van de Nederlandse nationaliteit een andere nationaliteit wordt opgegeven. Er is echter een ingewikkelde regeling nodig omdat sommige landen niet toestaan dat hun burgers hun nationaliteit opgeven.

In het nieuwe voorstel lijkt sprake te zijn van een andere benadering dan in het oorspronkelijke wetsvoorstel. Kan de minister nog eens aangeven hoe het kabinet denkt over de meervoudige nationaliteit? Moet die alleen ingeperkt worden als die daadwerkelijk praktische en juridische bezwaren oplevert of moet ernaar gestreefd worden om de dubbele nationaliteit zo veel mogelijk in te perken? Is het gewoon een kwestie van techniek en blijft de hoofdregel het zo veel mogelijk inperken?

Kan de minister een toelichting geven op de stelling dat gebleken is dat wetsvoorstel 30 166 het naleven van de hoofdregel niet veel dichterbij zou kunnen brengen?

Kan hij ook een toelichting geven op de voorgenomen uitbreiding van de afstandsverplichting naar immigranten van de tweede generatie? Wordt het naleven van de hoofdregel gezien de vele uitzonderingen wel dichterbij gebracht?

Waarom is ervoor gekozen om bij de uitvoering van de Wet gemeentelijke basisadministratie op een uittreksel de dubbele nationaliteit niet meer te vermelden, tenzij de burger er zelf uitdrukkelijk om vraagt? Waarom is niet gekozen voor de omgekeerde benadering, gewoon vermelden en daarvan afzien als gevraagd wordt om het niet te doen?

De heer **De Wit** (SP) constateert dat het verkrijgen van een nationaliteit naast rechten ook plichten meebrengt. Mensen die kiezen voor een toekomst in Nederland, zullen zich moeten houden aan de wetten en regels die voor iedere Nederlander gelden. Mensen met een dubbele nationaliteit mogen niet bij voorbaat worden gediskwalificeerd. Mensen moeten beoordeeld worden op hun doen en laten als Nederlands burger. Uitgangspunt moet zijn een enkelvoudige nationaliteit. Op basis van internationale verdragen en wetten kunnen mensen een dubbele nationaliteit bezitten. Wanneer iemand ervoor kiest om alleen de Nederlandse nationaliteit te behouden, verdient dat respect. Mensen kunnen echter legitieme redenen hebben om hun oorspronkelijke of zelfs meervoudige nationaliteit te behouden. Soms kunnen zij ook op grond van de wetgeving van het land van herkomst geen afstand doen.

Mensen zijn onderworpen aan de rechten en plichten die gelden voor de inwoners van het land waarin zij wonen. Met dat land hebben zij de meeste binding. Dat wordt de effectieve nationaliteit genoemd. Bij conflict van rechten, als iemand meer nationaliteiten heeft, bepaalt het internationaal privaatrecht of een verdrag welk recht leidend is.

Met de Turkse regering moet worden gesproken over zaken als de dienstplicht.

De heer De Wit stemt in met de afstandsverplichting voor meerderjarigen van de tweede generatie die opteren voor de Nederlandse nationaliteit of naturalisatie aanvragen.

Hij sluit zich aan bij de opmerkingen van de heer Van der Staaij over de registratie van de nationaliteit op de uittreksels.

De bezwaren van de SP-fractie tegen het ontnemen van de nationaliteit aan mensen die ernstige schade toebrengen aan de Nederlandse Staat of die zich schuldig maken aan terroristische misdrijven, gelden nog steeds. Er ontstaat ongelijkheid tussen mensen die geen afstand kunnen doen van een nationaliteit en mensen die daar wel afstand van kunnen doen omdat mensen die afstand hebben gedaan, niet uitgezet kunnen worden. De vraag is ook of het land van herkomst bereid is mensen terug te nemen die hier veroordeeld zijn voor terrorisme. Als iemand de Nederlandse nationaliteit wordt ontnomen, wordt hem ook de effectieve nationaliteit ontnomen en ontstaat een probleem. Ontneming van de nationaliteit is een ordemaatregel en geen ministeriële straf. Wat is een ministeriële straf?

De heer De Wit sluit zich aan bij de opmerkingen over kennis van de Nederlandse taal in verband met naturalisatie op de Nederlandse Antillen en Aruba.

De heer **Anker** (ChristenUnie) constateert dat zijn partij de dubbele nationaliteit zo veel mogelijk wil beperken. Wie de Nederlandse nationaliteit aanneemt en daarmee kiest voor een toekomst in Nederland, kan gevraagd worden de oorspronkelijke nationaliteit op te geven.

De brief van de minister doet op een evenwichtige manier recht aan het vraagstuk van de dubbele nationaliteit. Er wordt gewezen op de rechten en plichten die horen bij een nationaliteit.

Het beperken van een dubbele nationaliteit is echter niet altijd mogelijk en soms zelfs niet altijd wenselijk. Daarom is het amendement-Huizinga-Heringa ingediend; dat heeft ook een goede plek in de brief van de minister gekregen.

Uitgangspunt van de Rijkswet op het Nederlanderschap is dat men bij het verkrijgen van het Nederlanderschap de nationaliteit van het land van herkomst opgeeft. Het oorspronkelijke voorstel om de uitzonderingen te laten vervallen, leverde in de praktijk weinig op. Voor een deel zou het kennelijk onredelijk zijn om van mensen te verlangen dat zij hun nationaliteit opgeven; voor een ander deel moest geconstateerd worden dat mensen hun nationaliteit niet kunnen opgeven.

De hoofdregel van beperken van de dubbele nationaliteit zal meer effect moeten hebben. Natuurlijk zijn er allerlei nuances aan te brengen bij het verschil tussen mensen die wel en die geen dubbele nationaliteit hebben en de mate waarin dat iets zegt over hun loyaliteit. Uitgangspunt blijft echter dat men kiest voor de Nederlandse nationaliteit.

De heer Anker steunt ook het verbinden van de voorwaarde van het opgeven van de nationaliteit van het land van herkomst aan het uitoefenen van optierechten door meerderjarigen die hier niet zijn geboren. Waarom wordt bij het optierecht alleen gekozen voor de groep die valt onder artikel 6e van de Rijkswet op het Nederlanderschap en bijvoorbeeld niet voor de categorie onder f en h?

Wat rechtvaardigt het onderscheid tussen niet in Nederland geboren meerderjarigen en wel in Nederland geboren meerderjarigen als het slechts om een aantal dagen zou gaan? Is dat onderscheid juridisch houdbaar?

Voor sommige Nederlanders is het relevant om niet meer geconfronteerd te worden met de oude nationaliteit die zij niet kunnen opgeven. De heer Anker steunt de lijn van de minister in dezen.

Latente Nederlanders verkrijgen ook het optierecht. Klopt het dat voor hen dan ook de afstandsverplichting geldt?

De heer Anker steunt de bepaling die ontnemen van het Nederlanderschap mogelijk maakt bij veroordeling wegens terroristische of met een terroristisch oogmerk begane misdrijven. Deze vorm kan inderdaad gelijk worden gesteld met verraad.

Hij steunt ook de eis van het Nederlands op de Nederlandse Antillen en Aruba.

De ChristenUnie heeft in het verleden gepleit voor uitbreiding van de Wet op de incompatibiliteiten voor leden van de Staten-Generaal, omdat het theoretisch mogelijk is dat mensen met een dubbele nationaliteit die zitting in het parlement hebben, ook gekozen worden in het parlement van het land van de andere nationaliteit die zij bezitten. Wat is de opvatting van de minister hierover?

Mevrouw **Sterk** (CDA) vindt de benadering van het kabinet een verbetering ten opzichte van het ingetrokken wetsvoorstel. Het adagium is in elk geval nog steeds dat de dubbele nationaliteit zo veel mogelijk moet worden teruggedrongen, maar ook andere belangrijke zaken komen aan de orde.

Het begrip «burgerschap» staat centraal. De nieuwe burger komt te staan in de bestaande verhouding tussen rechtsorde en samenleving en zal daarvan deel uitmaken. Dat vraagt iets en dat geeft mogelijkheden. Taalbeheersing en kennis van de Nederlandse taal zijn daarbij cruciaal.

Daarom heeft de CDA-fractie zich eerder ingespannen voor de naturalisatieceremonie en kon zij instemmen met de verklaring van verbondenheid. De meervoudige nationaliteit moet zo veel mogelijk beperkt worden. Deze kan tot problemen leiden als een Nederlander die ook de Turkse nationaliteit

teit bezit, in Turkije de dienstplicht moet vervullen of als een Nederlandse staatsburger met een dubbele nationaliteit in het land van die andere nationaliteit in de problemen komt.

De minister wil ook voor de tweede generatie immigranten zo veel mogelijk bevorderen dat zij de meervoudige nationaliteit opgeven. Waarom is de grens bij de leeftijd van 4 jaar getrokken?

De verwerking van het amendement-Huizinga-Heringa in het nieuwe wetsvoorstel doet recht aan discriminerende wetgeving tegen vrouwen. De VN hadden al in 1979 daarom verzocht. Dit is een goede zaak voor veel latente Nederlanders.

Geldt het afnemen van de Nederlandse nationaliteit aan personen met een meervoudige nationaliteit die veroordeeld zijn voor een terroristisch misdrijf of die de belangen van de Nederlandse Staat hebben geschonden, ook bij spionage?

Het wetsvoorstel geeft uitwerking aan het aangekondigde initiatiefvoorstel van de leden Dijsselbloem en Sterk, dat tot doel had om ouders de mogelijkheid te bieden de dubbele nationaliteit van hun kind niet te laten registreren in de GBA als zij daar bezwaar tegen hebben. Waarom wordt er niet voor wordt gekozen om de dubbele nationaliteit helemaal niet te registreren?

Het is van belang dat ook kennis van de Nederlandse taal wordt gevraagd bij naturalisatie op de Nederlandse Antillen en Aruba. Die kennis mag bij de inwoners van die landen wel verondersteld worden, maar de werkelijkheid is anders. Wil de minister zich inspannen om ook na de staatkundige hervormingen de kennis van deze rijkstaal bij de mensen die al een Nederlands paspoort hebben, zo veel mogelijk via het onderwijs te bevorderen? Mevrouw Sterk spreekt ten slotte haar instemming uit met het voornemen tot wetswijziging. Kan zij de wetgeving voor of na haar zwangerschapsverlof tegemoet zien?

Mevrouw **Azough** (GroenLinks) is het met de minister eens dat een nationaliteit deel uitmaakt van de persoonlijke identiteit. Vrijheid om te kiezen in die identiteit is van cruciaal belang. Men moet dus kunnen kiezen voor het Nederlanderschap als men aan de voorwaarden voldoet. Men moet er ook voor kunnen kiezen om de oorspronkelijke nationaliteit op te geven, maar dat is voor veel landen nog altijd een probleem. Welke pogingen heeft de minister gedaan om dit op internationaal niveau aan te kaarten? Zij juicht het toe dat de minister expliciet afstand neemt van de vermeende koppeling tussen nationaliteit en loyaliteit en van de suggestie dat mensen met meerdere nationaliteiten minder Nederlands zouden zijn. Zij onderschrijft de beperking van registratie van vreemde nationaliteit, de optierechten van latente Nederlanders en de invoering van de verklaring van verbondenheid.

Voor de uitbreiding van het afstandsvereiste tot jongeren die in Nederland zijn opgegroeid, op het moment dat zij 18 worden, worden weinig steekhoudende argumenten gegeven. Op grond van e-mailberichten en andere signalen verwacht mevrouw Azough dat deze jongeren vaker dan verwacht ervoor zullen kiezen om niet de Nederlandse nationaliteit aan te nemen, omdat zij anders een andere nationaliteit moeten opgeven. Is de minister het ermee eens dat dit geen goede zaak zou zijn? Het hebben van een Nederlandse nationaliteit is namelijk van grote invloed op de maatschappelijke participatie. Kan de minister een duidelijker onderbouwing geven van het onderscheid tussen jongeren die hier na hun 4de zijn gekomen en jongeren die hier geboren zijn of hier op hun 3de kwamen? Tot nu toe komt het over als een handreiking aan rechts.

Mevrouw Azough sluit zich aan bij de vragen van de heer De Wit over het ontnemen van het Nederlanderschap wegens ernstige schending van de essentiële belangen van de Staat. Waarom trekt de minister de analogie met verraad niet door en kiest hij niet voor modernisering van artikel 15, eerste lid, van de Rijkswet op het Nederlanderschap? In de huidige tijd is

namelijk vaak geen sprake meer van klassieke oorlogvoering, maar van een oorlogvoering die veel minder aan staten gelieerd is. Hoe staat het ten slotte met de onderhandelingen met Turkije over het vervullen van de Turkse dienstplicht? Gezien de wens van Turkije om lid te worden van de Europese Unie lijkt dit een punt waarbij druk kan worden uitgeoefend.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA) steunt de hoofdregel dat iemand die Nederlander wordt, afstand doet van de oude nationaliteit. Als iemand onder één stelsel van rechten en plichten valt, schept dat duidelijkheid in de relatie tussen burger en overheid. Loyaliteitsproblemen of integratieproblemen zullen echter niet verdwijnen door het onmogelijk maken van de dubbele nationaliteit. Hij steunt ook de voorgestelde uitzonderingen. Soms kan niet van mensen verlangd worden dat zij afstand doen van hun oude nationaliteit en soms staat het land van herkomst dat niet toe. De minister zal zich in internationaal verband moeten inspannen om te bewerkstelligen dat de hoofdregel werkelijkheid wordt. Hij en zijn collega's moeten tegenover Turkije, Marokko en andere landen het recht om een nationaliteit te laten vervallen benadrukken. Dat geldt ook voor de dienstplicht in Turkije.

De heer Dijsselbloem heeft geen bezwaar tegen het voornemen om twee subcategorieën, groepen die het optierecht hebben, onder de hoofdregel te brengen. Voor hen zullen ook de wettelijke uitzonderingen gelden. Er zal ook regelmatig naar de uitzonderingen gekeken moeten worden. Als het juist is dat het erfrecht in Turkije in 2003 is aangepast, is de conclusie dat sinds 2003 Turken die Nederlander willen worden, geen gebruik meer kunnen maken van deze uitzondering in de wet.

De heer Dijsselbloem is blij met de opmerking over de registratie van de vreemde nationaliteit. Het is ook goed dat de Marokkaanse namenlijsten op gemeentehuizen niet meer worden voorgelegd. Er mag wel voorlichting over worden gegeven, maar de Nederlandse overheid moet geen Marokkaans beleid op het gemeentehuis uitvoeren.

Het stemt hem ook tevreden dat de kwestie van de latente Nederlanders in het nieuwe voorstel wordt meegenomen, zodat dit zo snel mogelijk geregeld kan worden.

Opnemen van de eis van kennis van de Nederlandse taal bij naturalisatie op de Nederlandse Antillen en Aruba betekent niet dat het ook werkelijkheid wordt. Op de Nederlandse Antillen en Aruba werd op grote schaal de hand gelicht met de eis in de Rijkswet op het Nederlanderschap dat de naturalisatietoets verplicht was en dat men enigszins het Nederlands moest beheersen om Nederlander te kunnen worden. Is de uitvoering van de rijkswet op de eilanden nu wel in orde?

Antwoord van de minister

De **minister** verwacht dit jaar een voorstel te kunnen indienen tot wijziging van de Rijkswet op het Nederlanderschap. De regering kiest voor een realistische benadering: handhaving van de hoofdregel van afstand doen bij het verkrijgen van het Nederlanderschap en versterking bij de verkrijging door optie. De belangrijkste reden is dat het verschil tussen optie en naturalisatie niet zo groot is dat het verschillend moet worden benaderd. De minister verwerpt de suggestie dat er een probleem zou zijn met de één miljoen Nederlanders die een meervoudige nationaliteit hebben, onder wie velen die in economie, cultuur en publieke ambten een waardevolle bijdrage leveren aan de samenleving. Hij wil overigens evenmin de suggestie wekken dat er geen problemen zijn met de Nederlanders die enkel het Nederlanderschap hebben.

In de Rijkswet op het Nederlanderschap en in verdragen is afstandsverplichting de hoofdregel. Daarin staan echter ook beperkingen voor het afstandsvereiste. Beperken van de meervoudige nationaliteit is het doel,

maar met realistische nuancerings en uitzonderingen. Er is gekozen voor een positieve benadering van het Nederlanderschap. Er moeten geen elementen in de discussie sluipen die diskwalificerend zijn voor een deel van de Nederlanders. Het aanvaarden van het Nederlanderschap heeft betekenis. De minister verwijst in dat verband naar het debat over de verklaring van verbondenheid.

Een enkelvoudige nationaliteit bevordert de overzichtelijkheid in de relatie tussen burger en Staat, onder andere bij vragen over dienstplicht of consulaire bijstand. De minister erkent overigens dat het begrip «effectieve nationaliteit» praktische problemen bij een meervoudige nationaliteit kan oplossen en overzichtelijk kan maken. Op de vraag wat de effectieve nationaliteit is van iemand die geboren is in Marokko, in Nederland heeft gewoond en daarna in Spanje is gaan wonen, antwoordt de minister dat deze vraag bij de Spaanse rechter aan de orde kan komen als die moet bepalen welk personen- en familierecht van toepassing is voor die ingezetene van Spanje. Daarvoor moet men meer weten van de geschiedenis van die persoon. Als iemand Marokkaan en Nederlander is, in Nederland is getrouwd en er lang heeft gewoond, zal de effectieve nationaliteit de Nederlandse zijn. Een extra indicatie daarvoor is dat hij burger van de Europese Unie is gebleven.

Er is een brief in voorbereiding over de Turkse dienstplicht. Daarin zal de minister ook ingaan op de kwestie van het Turkse erfrecht voor Nederlanders die tevens Turks staatsburger zijn. De minister hoopt dat de brief de Kamer voor het algemeen overleg over dit onderwerp zal bereiken. Hij wil deze zaken realistisch en praktisch benaderen. De oplossing zal erop gericht moeten zijn dat de Nederlands-Turkse landgenoten niet langer onder dat juk vallen.

De leeftijd van 4 jaar is gekozen met het oog op het Verdrag inzake de rechten van het kind en het Europees Nationaliteitsverdrag. De nationaliteit die bij de geboorte is verworven, mag niet worden afgenomen. Geprobeerd is om geen draconische grens te trekken. De gedachte erachter is dat dit de leeftijd is waarop een kind naar de basisschool gaat en ingebed gaat raken in de structuren van de samenleving.

Wat de rechtsongelijkheid tussen jongeren betreft zal het bij het overgrote deel van de jongeren gaan om jongeren voor wie het Nederlanderschap de effectieve nationaliteit is. Dat maakt het verschil in de beleving ervan minder.

De uitwisseling van gegevens wordt geregeld in het Verdrag van Parijs, waarbij slechts een beperkt aantal landen is aangesloten. Via bilaterale afspraken en memoranda of understanding met landen die daar geen partij bij zijn, wordt geprobeerd het op te lossen.

In het Europees Nationaliteitsverdrag is geregeld dat mensen hun nationaliteit moeten kunnen opgeven. Het verdrag bevat ook uitzonderingen. Niet alle staten willen zich erbij aansluiten. Marokko is geen partij bij het verdrag en wenst dat ook niet te worden. Met Marokko is er veelvuldig over gesproken; de hoofdlijn van het Marokkaanse beleid is echter onveranderd. In de Turkse wetgeving zijn er wel veranderingen. De minister zal die zo precies mogelijk beschrijven in de brief.

Het recht van de desbetreffende landen bepaalt of men ouders met verschillende nationaliteiten bij de geboorte van een kind kan laten kiezen voor een nationaliteit. Aan de wetgeving ligt het beginsel ten grondslag dat het goed is voor de Nederlandse rechtsorde als iemand die hier geboren en getogen is, Nederlander is. Het is niet goed om barrières op te werpen voor het Nederlanderschap. In andere landen kan geboorte of afstamming een relevant punt zijn bij het verkrijgen van het staatsburgerschap. Aan Nederlandse kant hecht men ook aan banden met de Nederlanders in het buitenland. Het opheffen van een discrepantie die in het verleden is ontstaan, waarover veel klachten zijn gekomen van Nederlanders uit het buitenland, zal ook onderwerp van de brief uitmaken.

Bij het optierecht zijn de onderdelen f en h van artikel 6 erbuiten gelaten,

omdat de praktische betekenis ervan te verwaarlozen is. Bij 65-plussers gaat het om een tamelijk theoretisch en uitzonderlijk geval. De minister zal er nog eens naar kijken, maar hij ziet op dit moment niet veel aanleiding om die erbij te nemen.

Gemeenten moeten bij het uitgeven van een standaarduittreksel ook nagaan of het noodzakelijk is de nationaliteit erin te vermelden. Als dit zo is, is vervolgens de vraag of eventuele andere staatsburgerschappen erin moeten worden vermeld. Vermelding van nationaliteitsgegevens op GBA-uittreksels zal naar verwachting meer uitzondering dan regel worden. Een burger die alleen zijn effectieve nationaliteit vermeld wil zien en die een eventuele andere nationaliteit niet relevant vindt, wordt dan niet geconfronteerd met een ongevraagde vermelding ervan. Er vindt nu afstemming plaats met de Nederlandse vereniging voor burgerzaken over de circulaire. De minister verwacht dat in februari een circulaire hierover uitgaat.

Door de regel dat een Nederlander die in vreemde krijgsdienst treedt, zijn staatsburgerschap verliest, dreigden na de Tweede Wereldoorlog mensen die in vreemde krijgsdienst hadden gevochten voor de bevrijding van Nederland, hun staatsburgerschap te verliezen. Daarom is deze regeling vervangen door de bepaling dat men het Nederlandse staatsburgerschap verliest als men betrokken is bij gevechtshandelingen tegen Nederland. Het is echter ongewenst als mensen die Nederlander zijn of die als effectieve nationaliteit de Nederlandse hebben, worden opgeroepen in krijgsdienst voor een andere staat dan de Nederlandse. In de brief zal de minister ook op dit punt ingaan.

Het feit dat huwelijkspartners de eigen nationaliteit kunnen behouden heeft te maken met internationale verplichtingen, zoals het tweede protocol tot wijziging van het verdrag betreffende de beperking van de meervoudige nationaliteit. Daarom reageerde de Raad van State van het Koninkrijk kritisch op dit onderdeel van het ingetrokken wetsvoorstel en is ook het amendement-Huizinga-Heringa aangenomen. Uitgangspunt is uiteraard de eenheid van nationaliteit in het gezin.

Het Nederlandse staatsburgerschap kan, behalve bij terroristische misdrijven, worden ontnomen bij de misdrijven die zijn omschreven in Titel I tot en met IV van Boek 2 van het Wetboek van Strafrecht. Als spionage een misdrijf is waardoor de veiligheid van de Staat wordt bedreigd, geldt het ook.

Soms moet in gevallen waarin sprake is van neigingen tot het plegen van terroristische activiteiten, de conclusie worden getrokken dat men daarin niet verder komt. Dit kan wel aanleiding zijn om aan het verblijf in Nederland van iemand zonder verblijfstitel een einde te maken. Bij het staatsburgerschap, met zijn veel zwaardere status, is de drempel hoger. Dat ligt vast in verdragen. Als na het uitzitten van de straf een terugkeer in de Nederlandse samenleving kan worden voorkomen door verwijdering na ontnemen van het Nederlandse staatsburgerschap, kan dat praktische betekenis hebben. Het zal niet vaak voorkomen, maar bij dit zeer ernstige misdrijf is het alleszins gerechtvaardigd om dit te doen.

De ambtenaren van het ministerie hebben zich in de contacten met de Nederlandse Antillen en Aruba zeer ingespannen om de praktische problemen bij de naturalisatietoets te helpen oplossen via opleiding, cursussen, het aanreiken van handleidingen en het voorbereiden van zaken die nodig zijn in de naturalisatietoets. Het is ook onderwerp van gesprek geweest in elk gesprek dat de minister daar heeft gevoerd. Op Aruba wordt sinds het voorjaar van 2007 de naturalisatietoets afgenomen. De Nederlandse Antillen zullen vanaf het voorjaar van 2008 de naturalisatietoets afnemen. De toets omvat ook de taaleis Nederlands. Dat is opgenomen in het coalitieakkoord. De andere partijen op de Nederlandse Antillen en Aruba hebben terecht opgemerkt dat de Rijkswet de procedure in de Staten van de Nederlandse Antillen en Aruba moet doorlopen. De Kamer kan verzekerd zijn van de inzet van het kabinet en van deze

minister bij de realisering van dit onderdeel van het coalitieakkoord. Bevorderen van de kennis van het Nederlands als gemeenschappelijke taal van het Koninkrijk is in elk geval een gedachte die de minister aanspreekt. De onderwijswetgeving is echter een bevoegdheid van de andere landen van het Koninkrijk. Over het tijdstip van indiening en behandeling van het voorstel van Rijkswet op het Nederlandschap wil de minister na deze vergadering met mevrouw Sterk de gegevens uitwisselen, zodat eventuele timing-kwesties zo goed mogelijk hanteerbaar worden gemaakt.

Nadere gedachtewisseling

De heer **Kamp** (VVD) constateert dat sprake blijft van onduidelijkheid en rechtsongelijkheid doordat het overgrote deel van de genaturaliseerden in Nederland de oorspronkelijke nationaliteit behoudt. De hoofdregel moet zo worden toegepast dat Nederlanders één nationaliteit hebben. Dat zal ook de inzet van de VVD-fractie zijn.

De heer **Fritsma** (PVV) concludeert dat de benadering van het kabinet van de dubbele nationaliteit bijzonder zorgwekkend is. De visie van het kabinet op de meervoudige nationaliteit staat haaks op de visie van de PVV. De heer Fritsma spreekt de hoop uit dat het kabinet de problemen rond de meervoudige nationaliteit op waarde schat en ervoor zorgt dat de verdragen die reële oplossingen in de weg staan, gewijzigd worden.

De heer **Van der Staaij** (SGP) vindt dat een praktische en realistische benadering gepaard moet gaan met een theoretisch juiste benadering en een idealistische gerichtheid in een daadwerkelijke aanpak van het probleem.

Hij zal het wetsvoorstel vooral toetsen op de vraag of de hoofdregel daadwerkelijk dichterbij wordt gebracht en of die niet wordt ondergraven door een overvloed aan uitzonderingen.

Ten slotte is hij benieuwd naar de titel van het nieuwe wetsvoorstel. Wordt het opnieuw een wet «tot beperking van meervoudige nationaliteit» of is dat niet meer aan de orde?

Mevrouw **Sterk** (CDA) wijst erop dat in 2003 de kwestie van het erfrecht in de Turkse wet is opgelost. Welke consequenties moet dat hebben?

Mevrouw **Azough** (GroenLinks) hoort graag hoe de minister denkt over modernisering van artikel 15, lid 1, naar analogie van het begrip «verraad».

De **minister** deelt mee dat het afstandsvereiste thans wordt toegepast op Turkse staatsburgers die het Nederlandschap aanvragen.

De minister is van mening dat geen sprake is van rechtsongelijkheid en onduidelijkheid. De hoofdregel wordt gehandhaafd. Onduidelijkheid wordt aangepakt. Door in de uittreksels uit het GBA niet twee staatsburgers te vermelden, worden onduidelijkheid over de effectieve nationaliteit en verwarring over rechten en plichten voorkomen. In het internationale recht geven de regels van jurisdictie in het overgrote deel van de gevallen duidelijkheid over de rechten en verplichtingen. Handhaven van de hoofdregel kan daaraan bijdragen, aangevuld met de afstandsvereiste bij optie. Er is ook de effectieve nationaliteit, de territoriale bevoegdheid en dergelijke. Waar de Nederlandse wet van toepassing is, is die ook van toepassing op personen die alleen een vreemde nationaliteit hebben. Desgevraagd antwoordt de minister dat het zeer uitzonderlijk en statistisch onwaarschijnlijk is dat een kind bij geboorte een viervoudige nationaliteit krijgt. De dubbele nationaliteit is ook geen nieuw verschijnsel. Het is een goede zaak dat het overgrote deel van de mensen die deel uitma-

ken van de Nederlandse samenleving en de Nederlandse rechtsorde, het Nederlandse staatsburgerschap heeft.

In het voorstel van rijkswet zal men naast de praktische en realistische benadering ook de uitgangspunten, die in de brief zijn omschreven, terugvinden.

De minister is geen voorstander van een citeertitel bij wijziging van wetten. Hij wil het houden bij een voorstel tot wijziging van de Rijkswet op het Nederlanderschap. In de titel zal wel enige variatie moeten zitten om verwarring met het oude wetsvoorstel te komen. Daarin zal het gaan om het afstandsvereiste en het verlies van het Nederlanderschap. Wat mevrouw Azough zei over modernisering van het artikel inzake het treden in vijandige staatsdienst neemt de minister dankbaar over als suggestie voor de motivering bij de uitvoering van dit onderdeel van de brief. Uit de inhoud zal men ten slotte afleiden wat de strekking van het wetsvoorstel is.

Toezeggingen

- De Kamer zal nog een brief ontvangen over de Turkse dienstplicht, waarbij ook veranderingen in de Turkse wetgeving, met name het erfrecht, worden betrokken.
- De Kamer kan nog dit jaar en zo snel mogelijk het wetsvoorstel tegemoet zien.

De voorzitter van de vaste commissie van Justitie,
De Pater-van der Meer

De adjunct-griffier van de vaste commissie van Justitie,
Beuker